

شیرینی مهمانی خدا را بچشیم - ۱۰

پناهیان: چگونه تفاوت «وسوسه‌های شیطان» و «هوس‌های نفس» را درک کنیم؟/ بدی مهاری

شدن شیطان و فایده این بدی

«می‌دانید اگر فرق خود را با شیطان تشخیص دهیم و بتوانیم مقدار فشار او را بر روح خود درک کنیم و موقعیت‌های نفوذ او را در شخصیت خود شناسایی کنیم و حساب بدخواهی‌های او را از بددلی‌های خود جدا کنیم، چقدر راحت تر هم توبه می‌کنیم و هم مبارزه با نفس خواهیم کرد؟ اولین اثرش این است که قوت قلب و اعتمادبه‌نفس پیدا می‌کنیم و می‌فهمیم «بابا ما آن قدرها هم که فکر می‌کردیم، بد نیستیم» و این برای انگیزه بخشیدن به مایوسان از رحمت حضرت حق بسیار لازم است.»

کتاب «شهر خدا؛ رمضان و رازهای روزه‌داری» اثر حجت الاسلام پناهیان که انتشارات «بین معنوی» چاپ هشتم آن را روانه بازار نشر کرده است، حاوی نکات و نگاهی نو و کاربردی برای بهره‌برداری بهتر از ماه مبارک رمضان است که با بیانی ساده و روان به رشته تحریر درآمده است. به مناسبت فرا رسیدن ماه مبارک رمضان با برگزیده‌ای از این کتاب به استقبال روزها و شب‌های قشنگ ماه مبارک رمضان می‌رویم. بخش دهم از این گزیده‌ها را در ادامه می‌خوانید:

درک تفاوت وسوسه‌های شیطان و هوس‌های نفس

خداوند متعال محیط «نامرئی» رمضان را نیز امن قرارداده است، و در میدان وسوسه‌ها و تأثیرگذاری‌های روانی از عوامل نامرئی مانند شیطان، مهمانان خود را از امنیت خوبی برخوردار کرده است. خبر پر راز و رمز بسته بودن دست‌های شیطان و به غل و زنجیر کشیده شدن ابلیس برای در امان بودن مهمانان خدا بسیار قابل تأمل است. دیگر شیطانی نیست که آدم‌ها را به هوس بیندازد، هرچه باقی می‌ماند هوای دل خود ما آدم‌هاست. اگر باز هم وسوسه شدیم و گناه کردیم، به این دلیل است که دیگر خودمان استاد شده‌ایم و آنچه باید از شیطان می‌آموختیم فراگرفته‌ایم.

خیلی‌ها فرق وسوسه‌های شیطان را با هوس‌بازی‌های خودشان نمی‌فهمند. نمی‌توانند بفهمند چقدر از بدی‌هایشان را شیطان مقصر است و چه مقدار از آن را خود تقصیر دارند. نمی‌دانند شیطان برای آنکه آنان را وادار به گناه کند و فریشان بدهد، چقدر باید به زحمت بيفتد؟ و یا آنکه تا چه حد به انحراف انداختن آنها برایش آسان است؟ طبیعتاً این جور آدم‌ها، آن قدر هم دقت ندارند که بتوانند درک کنند دردشان چیست و شیطان معمولاً از چه راهی برای فریب آنها استفاده می‌کند، و از اینها چه نقطه‌ضعف‌هایی سراغ دارد که مدام از آن سوء استفاده می‌کند.

در حالی که برخی از آدم‌های خوب و هوشیار تمام این مطالب را می‌فهمند. کما اینکه خداوند متعال در خصوص هوشیاری متقین درباره وسوسه‌های شیطان و شناخت دقیقی که از او دارند می‌فرماید: «إِنَّ الَّذِينَ اتَّقَوْا إِذَا مَسَّهُمْ طَائِفٌ مِّنَ الشَّيْطَانِ تَذَكَّرُوا فَإِذَا هُمْ مُبْصِرُونَ؛ کسانی که تقوا پیشه می‌کنند، هنگامی که وسوسه‌های شیطانی ایشان را احاطه کند، (خدا را) به یاد آورند، و به ناگاه بصیرت یابند.» (۱) حتی گاهی شیطان مجبور می‌شود خود را برای اولیاء خاص خدا، رسوا کند و بی‌پرده‌پوشی از آنها تقاضای معصیت نماید. چون نمی‌تواند خود را به هر صورتی پنهان کند تا آنها او را نیابند و فریبش را نفهمند.

و نمونه‌ای که شاهد غیرمستقیم بحث ماست و به دلیل تداعی آن را عرض می‌کنم آن سخن آیت‌الله بروجردی (اعلی‌الله مقامه الشریف) است که می‌فرمودند من در جوانی تغییر و رفت و آمد ملائک موکل خود را در هر صبح و شام متوجه می‌شدم. اگر بشود حضور لطیف آن فرشته‌های سبک‌بال الهی را درک کرد، شاید بتوان سایه سنگین و کثیف ابلیس را هم فهمید و او را در نزدیکی خود احساس نمود.

فواید تشخیص فرق وسوسه‌های شیطان با هوس‌های نفس

می‌دانید اگر فرق خود را با شیطان تشخیص دهیم و بتوانیم مقدار فشار او را بر روح خود درک کنیم و موقعیت‌های نفوذ او را در شخصیت خود شناسایی کنیم و حساب بدخواهی‌های او را از بددلی‌های خود جدا کنیم، چقدر راحت‌تر هم توبه می‌کنیم و هم مبارزه با نفس خواهیم کرد؟

اولین اثرش این است که قوت قلب و اعتمادبه‌نفس پیدا می‌کنیم و می‌فهمیم «بابا ما آن قدرها هم که فکر می‌کردیم، بد نیستیم»، و این برای انگیزه بخشیدن به مایوسان از رحمت حضرت حق بسیار لازم است.

اثر دیگرش این است که روزه‌های نفوذ او را سد می‌کنیم و راه‌های مقابله با او را به سرعت تشخیص می‌دهیم و به مقابله اقدام می‌کنیم. مگر شیطان چند راه نفوذ برای انحراف ما می‌تواند پیدا کند؟ نامحدود که نیست؛ کافی است بر نقاط ضعف خود تمرکز پیدا کنیم و اقدامات پیش‌گیرانه را افزایش دهیم.

فرصت رمضان برای خودشناسی/ بدی مهاری شدن شیطان و فایده این بدی

حالا در فرصت رمضان که دست‌های شیطان بسته است، موقعیت خوبی برای خودشناسی و درک فریب‌کاری‌های آن شیطانی است که آن چنان خود را با ما قاطی کرده بود که ما همیشه فکر می‌کردیم با او یکی هستیم و همه آنچه او در ذهن ما وسوسه می‌کند، حرف دل ماست. بنا نیست ما بیشتر از آنی که بدی داریم، خود را آدم بدی بدانیم.

البته خبر مهاری شیطان همیشه یک خبر خوش‌حال‌کننده هم نیست. آدم وقتی در ماه رمضان در خودش خیلی وسوسه‌های بد و آلودگی ببیند از خودش ناامید می‌شود، که چاره‌ای نیست؛ بالاخره واقعیت را باید دید و غم و غصه آن را هم باید چشید. شاید با این ناامیدی از خود، امیدمان به خدا بیشتر و خالصانه‌تر بشود، و تنها راه چاره را عنایت او ببینیم که او بیچارگان را مدد می‌رساند و غم دیدگان را از آنده می‌رهاند.

(۱) سوره اعراف، آیه ۲۰۱.

